

РЕЦЕНЗИЯ

от доктор Даниела Христова Тасевска - професор във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология (Специална психология)

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 40 от 14.05.2021 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра Педагогика и управление на образованието към Факултет Педагогически, като кандидат участва Иван Василев Тричков.

1. Общо представяне на получените материали

Представяне на процедурата и опис на получените за рецензиране материали.

Предмет:

Със заповед № Р33- 3143 от 13.07.2021 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен(а) за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност **‘доцент’ / ‘професор’ в ПУ** по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология (Специална психология), **обявен за нуждите на катедра Педагогика и управление на образованието към Факултет Педагогически.**

За участие в обявения конкурс са подали документи **единствен:** Иван Василев Тричков, катедра Педагогика и Управление на образованието, Педагогически факултет при ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Иван Василев Тричков комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи: 1. Молба до ректора за допускане до участие в конкурса; 2. Автобиография по европейски формат; 3. Диплома за образователно-квалификационна степен „магистър“; 4. Диплома за образователна и научна степен „доктор“; 5. Списък на научните трудове; 6. Справка за спазване на минималните национални изисквания; 7. Анотации на материалите по чл. 65. От ПРАСПУ, включително самооценка на приносите; 8. Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; 9. Удостоверение за трудов стаж; 10. Документи за учебна работа; 11. Документи за научноизследователска работа; 12. Други документи; 13.

Комплект документи на хартиен носител от Т.1 до т.12 – 3 бр.; 14. Комплект документи от т.1, 2, 6, 7, 8 на електронен носител – 8 броя.

Кандидатът Иван Василев Тричков е приложил общо **32 научни труда**, **4 научни студии**, **3 монографии**, **2 статии**, *реферирани и индексирани в световноизвестни база данни с научна информация*, **20 статии и научни доклади в България и чужбина в нереперирани списания с научно рецензиране**, **2 учебника** и **1 учебно помагало** (всички в съавторство).

Всички представени материали са извън тези, с които кандидата е участвал в процедурите за присъждане на ОНС „доктор“ и за заемане на академичната длъжност „гл. ас.“. От наличната „Справка за спазване на минималните национални изисквания“ от страна на кандидата се вижда, че те са спазени.

Приемат се за рецензиране **32 научни труда**, които са извън дисертацията и се отчитат при крайната оценка **3 учебни помагала** и **9 научноизследователски проекти**. Не се рецензират **7 научни труда** по дисертацията.

Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва: **26** в страната и **6** в чужди научни издания.

Представени са и **31 документи** (във вид на служебни бележки) за допълнителни квалификации и участия в обучения и специализации.

2. Кратки биографични данни (на кандидата/-ите)

Иван Василев Тричков е роден на 08.06.1980 г. През 2003 г. придобива бакалавърска степен по Педагогика в ПУ „Паисий Хилендарски“, а в периода 2004 – 2006 г. се дипломира в магистърска програма по Консултативна психология, в същия университет.

От 2008 г. е редовен докторант по Специална психология с тема на дисертацията „Емпатията в структурата на социалните умения при хиперактивни деца“, както и хоноруван преподавател в ПУ „Паисий Хилендарски“. През 2011 г. е назначен на асистентска длъжност и до момента е щатен преподавател в същия университет. От 2013 г. е преминал на длъжност гл. ас. д-р по Специална психология.

Трудовият стаж и кариерното развитие на Иван Тричков преминава предимно в областта на тази научна специалност, като фокус на преподавателската и научноизследователската му активност са теми и проблеми, свързани с Психодиагностика; Психологични интервенции при работа с деца и ученици с поведенчески и емоционални разстройства и Приобщаващо образование.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата/-ите

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата/-ите (учебни пособия, лекционни курсове, работа със студенти, дипломанти и докторанти)

За задълбочеността и широтата на теоретичната, научната и практическа педагогическа подготовка и дейности на кандидата свидетелстват множеството представени доказателства – *научни статии в педагогически сборници и участия в конференции; учебници и учебни помагала; разработени 3 учебни програми за ОКС – бакалавър; 2 учебни програми за ОКС – магистър и 1 учебна програма за квалификационен курс към ДКПРПС; разработени лекционни курсове; осъществена преподавателска дейност по програма Еразъм, рецензирани научни доклади и дипломни работи; участие в образователни проекти; ръководство проверка и оценка на курсови работи и проекти, създател на варианти за изпитни задачи и други.*

Налице е покриване на минимума на изискуемата учебна годишна натовареност за длъжността „доцент“. В ПУ „Паисий Хилендарски“ гл. ас. д-р е с аудиторна заетост до **700** часа, при годишен норматив от **360** часа.

В комплекта с доказателства за учебната дейност са представени **2** учебника за студенти и **1** учебно помагало (в съавторство). Всички те са пряко свързани със спецификата на конкурса и са предназначени за студентите в професионални направления по психология, педагогика, специална педагогика, социална педагогика, предучилищна и начална педагогика, социални дейности, за администратори, за родители, за представители на неправителствени организации, за всички, които работят в областта на психологията, в областта на педагогиката, в областта на приобщаващото образование, както и за всички, които се интересуват от представената проблематика и представената тематика.

Учебникът „*Психология на деца и ученици със СОП*“ (2018) е посветен на изследване на приложенията на психологическите когниции в средовия контекст на приобщаващото образование. Добре разгърната е тезата, че специалните образователни потребности при различни увреждания, разстройства и нарушения притежават своя психологическа специфика, която се явява фундаментална за разбирането както на самите увреждания, разстройства и нарушения, така и за разбирането и структурирането на индивидуални учебни планове и програми, за консултиране и терапевтични интервенции.

В другия учебник „*Стратегии за работа с деца и ученици със специални образователни потребности*“ (2016) се презентират психологически интерпретации на образователния модел за приобщаване, медицинския и образователен модел и моделите за идентичност при

лицата с увреждания. С основание са акцентирани конкретни психолого-педагогически стратегии и правила за работа при отделните групи деца и ученици със специални образователни потребности и с фамилия контекст. Учебникът е предназначен за студенти, учители, родители и за всички, които професионални и/или персонално се интересуват от работата с деца и ученици със специални образователни потребности.

Представеното учебно помагало *“Стратегии и модели за работа с деца и ученици със специални образователни потребности” (2019)* съдържа научни материали, съобразени с новите концепции и нормативни документи за децата и учениците нарушения. Предложени са конкретни психолого-педагогически стратегии и правила и модели на добри практики за работа при отделните групи деца и ученици със специални образователни потребности и с фамилия контекст.

Прегледът на доказателствения материал, свързан с учебната дейност впечатлява със своята количествена фактология и разкрива високото ниво на учебно-педагогическа та подготовка на кандидата Иван Василев Тричков.

В заключение, от анализа на представените доказателства за учебно-педагогическата дейност може да се твърди, че гл. ас. д-р Иван Тричков притежава високо ниво на научна подготовка, широка професионална ерудиция и солиден опит в областта на теорията и на практическото обучение по водените учебни дисциплини по научната специалност Специална психология, както и опит в администрирането на качеството на учебния процес.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Към доказателствата за научната дейност кандидатът е представил **3** самостоятелни монографии, **22** научни статии и доклади (**2** от тях публикувани в индексирани в международна база данни научни списания, а **20** в рецензирани сборници и конференции) и **4** научни студии.

От тях на български език са **23** броя, а на чужд б броя (4 на английски и 2 на руски). В специализирани издания в чужбина са публикувани **2** статии, както и **2** са отразени в реферирани и индексирани издания в световно известна база данни с научна информация. Самостоятелните статии и доклади са **22**, а тези в съавторство са **4**.

Пряко свързани с шифъра и спецификата на конкурса са **15** научни статии и доклади (*в списъка под № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 17, 18, 19, 20*), като във всички тях гл. ас. д-р Тричков засяга конкретни въпроси, свързани със научната специалност Специална психология, а в другите 5 са разгледани и по-общи въпроси, имащи връзка с особеностите на

когнитивен и емоционален растеж на подрастващите и формирането на етническата принадлежност.

От представените материали, които се вземат предвид при оценяването, проличава професионална ерудиция и научната подготовка на гл. ас. д-р Иван Тричков, идентифицират се компетентностите му да извежда и дефинира проблемите, свързани с приобщаващото образование. Добро впечатление прави и способността му да адаптира интерпретативния анализ към нивото и потребностите на студентите, както и да предлага уместни педагогически стратегии в хода на тяхното обучение.

Другата част от научните трудове, представени за конкурса, могат да се вземат предвид като косвени доказателства при оценяването. Сред тях са и повечето от статиите и докладите, които са насочени най-вече към спецификата на работата на кандидата Тричков със студентите, на които преподава, като повечето от тях са свързани с теорията и методиката на обучението по специална психология.

Трите монографии разкриват задълбочеността на кандидата в научните изследвания. В монографията „*Психолого-педагогически правила, модели на добри практики и препоръки при работата и обучението на деца и ученици с поведенчески разстройства*“ (2019) откривам систематизирано теоретично изложение на проблематиката, адресирана към основните специфики на основните поведенчески отклонения и разстройства при обучение при деца и ученици със синдром на хиперактивност с дефицит на внимание, агресивното поведение и опозиционно предизвикателно поведение. Авторът аналитично откроява водещите тенденции за прилагането на тези правила, модели на добри практики и препоръки за работа и обучение на тези деца и ученици. Определям монографичния труд като ценен ресурс, с приложна ориентация за успешно справяне с проблеми, свързани с агресия, опозиционно-предизвикателно поведение, хиперактивност и други поведенчески разстройства на учениците, от страна на психолози, педагози, студенти, родители и всеки професионалист, работещ в областта на поведенческите разстройства.

Интересна и необичайна е гледната точка на Иван Тричков в монографията „*Нагласи на учителите към приобщаването на деца и ученици със специални образователни потребности*“ (2017). Нейният замисъл е да се проследят и концептуализират психологическите аспекти и влиянието на битуващите социални нагласи към лицата със специални образователни потребности и към интегративните процеси на тази популация. Централно е дискутиран въпросът за динамиката в гледната точка на педагогическите специалисти към децата и учениците със специални образователни потребности в контекста

на приобщаващото образование, като е потърсена и анализирана тяхната нагласа за социално приемане на лицата с увреждания като цяло. Ето защо на обстоен преглед са подложени психологическите аспекти съдържателните характеристики на стереотипите, предразсъдъците и социалните нагласи, предизпозициите, влияещи на отношението към лицата с увреждания, битувачите норми и стигми, нагласите и предизвикателствата към интеграцията и приобщаващото образование на лицата със СОП, социалното приемане и бариерите за интеграция на тези лица. Представени са данни от емпирично проучване, в което е валидирано отношението на педагогическите специалисти към интеграцията и приобщаващото образование на децата с увреждания.

Монографията „*Психологически аспекти на проявите на емпатия при деца и ученици със синдром на хиперактивност с дефицит на вниманието*“ (2021) има пряка връзка с профила на конкурсната процедура, тъй като е посветен на психологическите аспекти на проблема за емпатията във взаимоотношенията с деца със специални образователни потребности. Книгата е резултат на дългогодишна изследователска дейност в областта на проследяването на емпатийните модели при деца и ученици със синдром на хиперактивност което се явява важен аспект от същността на специалната психология.

В съдържателно отношение монографичното изследване е композирано в четири части. В *първата част* е направен обстоен литературен анализ свързан с проблематиката, обхващаща същността, съдържанието, функциите и проявите на емпатията. Също така вниманието е насочено и към формирането и развитието на емпатията при подрастващите. Във *втората част* е направен обстоен и интересен литературен анализ, свързан със синдрома на хиперактивност с дефицит на вниманието. Обърнато е внимание на същност, класификация, етиология, психологически особености на децата с хиперактивност. Също така внимание е обърнато на диагностиката, оценяването и на някои терапевтични интервенции насочени към преодоляване на това разстройство. отделено е внимание и на социалните атитюди, влияещи на отношението към децата с хиперактивност. В *третата част* на книгата е изведен дизайнът на проучването. Изведени са цел, задачи, хипотези, обект, предмет, инструментариум, участници и организация на проучването. В *четвъртата част* на книгата е поместена констатиращата част – анализът на получените резултати, а също и дискусия на така получените резултати от изследването.

Преценка на рецензента

Представените от гл. ас. д-р Иван Василев Тричков доказателства, свързани с научната му дейност, очертават неговия широк кръг от интереси в областта на професионалното

направление 3.2 Психология (*Специална психология*), както и многоаспектния диапазон на научните му търсения. Те се простират от областта на специалната психология, преминават през теорията и практиката на приобщаващото образование, обхващат психологическите аспекти на правилата и моделите на добри практики при работата с деца и ученици с поведенчески разстройства и се фокусират върху обширната област на социалните нагласи в психологията и тяхното влияние върху поведението на съвременните педагогически специалисти.

В предложените научни трудове, които имам предвид при рецензирането и са тясно свързани с професионалното направление и с научната специалност по конкурса, гл. ас. д-р Иван Тричков демонстрира умение да разпознава проблемите, свързани с обучението по специална психология, както и систематично, аналитично и многостранно да ги разглежда. Представената тематика покрива смислова и познавателна област, необходима не само за преподаването на дисциплините по научната специалност *Специална психология*, но също така и на значително по-широк кръг от учебни дисциплини в професионалното направление 3.2 Психология.

В обобщение, оценените **3** монографии и **26**-те научни публикации (*студии, статии и доклади*) разкриват широтата на научните интереси и затвърждават впечатлението за високото ниво на научноизследователската профилираност и активност на гл. ас. д-р Иван Василев Тричков.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Приносите от научните трудове на гл. ас. д-р Иван Василев Тричков са комплексни (*научно-теоретични и научно-приложни*), като част от предложените в научните публикации по конкурса практически решения, оценявам като успешно намерили своето практическо приложение.

Определям оригиналният подход и систематическото изложение на трите монографични труда за особено ценен принос към научната интерпретация на актуалните проблемни полета на професионално направление 3.2 Психология, който същевременно е с пряка насоченост на анализа по тясната научна специалност *Специална психология*. В тях действително се очертава една нова перспектива за осмисляне на подходите при работа с деца и ученици със специални образователни потребности и с такива, с емоционални и поведенчески разстройства.

За значимостта на научните трудове на кандидата Иван Тричков може да се съди и по цитиранията – негови трудове са цитирани общо **10** пъти – **4** пъти в монографии с научно рецензиране и **6** пъти в нереферирани издания с научно рецензиране.

С представения доказателствен материал кандидатът покрива количествените показатели за заемане на академичната длъжност „доцент“, като по много от тях ги превишава. В професионалните и научни среди, особено в обучението по специална психология, гл. ас. д-р Тричков е разпознаваем автор.

Оценка на личния принос на кандидата

От прегледа и анализа на представените доказателства за научната и учебно-педагогическата продукция на кандидата констатирам, че няма плагиатство и че всички те са оригинално дело на автора. Считам, че приносите, които посочвам като реални в посочените по-горе научни трудове са дело на кандидата и са негова лична заслуга.

Критични забележки и препоръки

Към представените за рецензиране за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ научни материали нямам критични бележки по същество. Бих отправила някои редакционни и стилистични препоръки. Те обаче не намаляват качеството и количеството на получените приноси.

Лични впечатления

Познавам гл. ас. д-р Иван Василев Тричков лично от обучението му за професионална квалификация по Интеркултурно образование към Югозападния университет „Неофит Рилски“, в качеството си на преподавател, както и от процедурата му за присъждане на ОНС – доктор, в качеството си на рецензент. От тези срещи съм се убедила в някои негови личностни качества и достойнства, а именно: последователност в професионалното развитие, етичност в отношенията с колегите, трудолюбие, разнопосочност и многообразие на интересите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Иван Тричков отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Кандидатът в конкурса е представил значителен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор’ и академичната длъжност „главен асистент“. Научноизследователското и учебно-педагогическото представяне на кандидата в научното направление 3.2 Психология (Специална психология) е впечатляващо, както по обем, така и в съдържателно отношение.

В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили признание в професионалните среди. Много от теоретичните разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Иван Тричков е несъмнена. Представените за рецензиране материали са основание приносите на автора да се определят като обогатяване на съществуващи знания и приложение на научни постижения в практиката, с реализиран ефект в конкретна образователна среда, а интерпретацията на чуждите идеи е отразена чрез позовавания на конкретни автори и техните произведения.

Този факт ми дава основание за положителната ми крайна комплексна оценка на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност 'доцент' в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология (Специална психология) от кандидата Иван Василев Тричков.

Постигнатите от гл. ас. д-р Иван Тричков резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на специфичните изисквания на Педагогическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, след анализа на тяхната значимост и на съдържащите се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Педагогическия факултет за избор на гл. ас. д-р Иван Василев Тричков за заемане на академичната длъжност 'доцент' в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 3.2 Психология (*Специална психология*).

06.09.2021
Гр. Велико Търново

Рецензент: (п)
проф. д-р Даниела Тасевска